

ترجمهٔ متون ادبی (۱)

(با تجدید نظر)

دکتر علی خزاعی فر

تهران

۱۳۸۶

سازمان مطالعه و تدوین کتب علوم انسانی دانشگاهها (سمت)

فهرست مطالب

صفحه	عنوان
۱	پیشگفتار
۳	فصل اول: مترجم ادبی
۱۴	فصل دوم: دو اصل بنیادی در ترجمه ادبی
۲۹	فصل سوم: واحد ترجمه
۴۲	فصل چهارم: اشتراک، تغییر و انتقال
۶۱	فصل پنجم: روش ترجمه متون ادبی
۸۰	فصل ششم: زبان گفتاری
۱۱۴	فصل هفتم: ترجمه شعر
۱۳۶	ضمیمه
۱۳۸	داستان کوتاه بودجه، ترجمه عبدالله کوثری
۱۵۲	بخشی از منظومه سرزمین بی حاصل، ترجمه حسن شهباز
۱۶۰	بخشی از رمان هکلبری فین، ترجمه نجف دریابندری
۱۷۰	بخشی از رمان دن کیشوت، ترجمه محمد قاضی
۱۷۶	بخشی از داستان کوتاه باران، ترجمه دکتر علی محمد حق شناس
۱۸۴	داستان کوتاه کوتوله، ترجمه دکتر علی خزاعی فر
۱۹۲	بخشی از شعر مرگهای بوئنوس آیرس، ترجمه احمد میرعلایی
۱۹۶	بخشی از نمایشنامه تراژدی قیصر، ترجمه فرنگیس شادمان
۲۰۴	بخشی از رمان تام جونز، ترجمه دکتر احمد کریمی حکاک
۲۱۲	بخشی از کتاب ضد خاطرات، ترجمه ابوالحسن نجفی / رضا سیدحسینی
۲۱۶	بخشی از رمان حریم، ترجمه فرهاد غبرایی
۲۲۴	کتابنامه

پیشگفتار

هدف در سننامه ترجمه ادبی آن است که در سیری منظم دانشجویان را با برخی از مهمترین اصول ترجمه ادبی آشنا کند. این اصول در هفت فصل معرفی شده و هر فصل شامل بخشهای زیر است:

- بحثی مختصر درباره موضوع

- مثالهایی در توضیح موضوع

- تمرینات متعدد درباره موضوع که در منزل انجام و در کلاس بررسی می شود.
در سننامه همچنین یک بخش ضمیمه دارد. در این بخش دانشجویان با نمونه های بلندتری از ترجمه های چاپ شده شعر، داستان و نمایشنامه آشنا می شوند.
در سننامه، چنانکه گفته شد، به معرفی برخی از مهمترین اصول ترجمه ادبی می پردازد. این در سننامه براساس این اعتقاد نوشته شده که بدون اصولی نظری و بنیادی، نه می توان ترجمه را آموزش داد و نه می توان درباره آن داوری کرد.
خواننده وقتی متنی را می خواند که مترجمی زبان دان آن را ترجمه کرده، زبان ترجمه را رام و روان می یابد. زبان ترجمه توجه خواننده را به خود جلب نمی کند بلکه باعث می شود خواننده زبان را احساس نکند و غرق در محتوای متن بشود. به زبان استعاره، زبان ترجمه، در اینجا، به جاده ای صاف می ماند که باعث می شود راننده (خواننده)، بی آنکه حواسش به جاده پرت شود، غرق در تماشای مناظر اطراف جاده بشود. وقتی دانشجو خود ترجمه می کند می بیند متن اصلی بسیار وحشی است و زبان ترجمه او مثل جاده ای پردستانداز از کار در آمده است. ایجاد انسجام منطقی در متن ترجمه دشوار است. ساختارها و تعبیرات و ترکیبات بیگانه اند و نهایتاً هر چند دانشجو موفق می شود همه اندیشه نویسنده را منتقل کند، باز زبان

ترجمه او ثقیل است. فرق بین دانشجوی ترجمه ادبی و مترجم زبان دان چیست؟ کار مترجم زبان دان مبتنی بر پیش فرضها یا اصولی است. این پیش فرضها را می توان در قالب قضایایی که مبنای عقلی- استدلالی دارد بیان کرد و آنها را راهنمای عمل قرار داد. این اصول از تحلیل کار مترجمان ادبی به دست می آید و قابل آموزش است.

پس مترجم زبان دان براساس یک سلسله پیش فرضها یا اصول ترجمه می کند. یکدستی، انسجام و روانی ترجمه مترجم زبان دان حاکی از وجود این اصول است، هرچند که مترجم ممکن است شناختی آگاهانه از این اصول نداشته باشد. با این حال، اگرچه آموزش ترجمه ادبی با آموزش اصول ترجمه آغاز می شود، صرف دانستن اصول ترجمه از کسی مترجم ادبی نمی سازد. پیاده کردن درست اصول ترجمه در عمل نیاز به تمرین و ممارست دارد و مهارتهای زبانی بسیاری می طلبد، مهارتهایی که عمدتاً به بازآفرینی جمله در زبان فارسی مربوط می شود. در خلال آموزش دانشجو ذخایر لغوی، نحوی و معنایی مشترک دو زبان را می شناسد و می آموزد که مرزهای میان دو زبان را تفکیک کند به طوری که بداند در کجا می تواند و در کجا نمی تواند ذخایر لغوی، نحوی و معنایی زبان اصلی را وام بگیرد و نیز اینکه چگونه با انتخاب کلمات و ترکیب آنها، سبک ایجاد کند.

در این درسنامه هدف اصلی معرفی اصول ترجمه ادبی است. با این حال، هدف مثالها و نمونه های متعدد ارائه شده و نیز تمریناتی که در پی هر درس آمده، این است که دانشجو در پیاده کردن اصول نظری ترجمه ادبی بینش و ممارست پیدا کند.

علی خزاعی فر